

مقایسه نگرش مربیان و ورزشکاران لیگ برتر و غیربرتر درباره جایگاه مشاور روان شناس ورزش و رابطه آن با موفقیت ورزشی

❖ دکتر حسین سپاسی؛ دانشیار دانشگاه شهید چمران اهواز
❖ دکتر پرویش نوربخش؛ دانشیار دانشگاه شهیدچمران اهواز
❖ بابک داوودی؛ کارشناس ارشد تربیت بدنی

چکیده: هدف عمده این پژوهش مقایسه نگرش مربیان و ورزشکاران لیگ برتر و غیربرتر درباره جایگاه مشاور روان شناس ورزش و رابطه آن با موفقیت ورزشی بود. از میان هر یک از جامعه‌های آماری مربوط، ۵۰ مربی از لیگ برتر و ۵۰ مربی از لیگ غیربرتر، ۵۰ ورزشکار از لیگ برتر و ۵۰ ورزشکار از لیگ غیربرتر از ۱۰ رشته ورزشی به منظور نمونه‌های تحقیق به طور تصادفی انتخاب شدند. از دو پرسشنامه نگرش‌سنج نقش مشاور روان شناس ورزش و موفقیت ورزشی به عنوان ابزارهای تحقیق استفاده شد. پایایی و اعتبار این دو پرسشنامه در مطالعات گوناگون معنادار گزارش شد. نتایج تحلیل یافته‌ها نشان دادند که بین نگرش مربیان لیگ‌های برتر و مربیان لیگ غیر برتر در باره جایگاه مشاور روان شناس ورزش تفاوت وجود داشت و مربیان لیگ برتر به دلیل حساس بودن بازی تیمها در این سطح، نقش مهم تری برای مشاور روان شناس ورزش قائل بودند. ورزشکاران هر دو لیگ (لیگ برتر و غیر برتر) لزوم همکاری را با مشاور روان شناس ورزش پیشنهاد کردند. تفاوتی بین نگرش مربیان و ورزشکاران درباره نقش مشاور ورزش پیدا نشد و هر دو گروه اهمیت وجود مشاور روان شناس ورزش را در کنار افراد تیم ضروری دانستند. بین نگرش نسبت به جایگاه مشاور روان شناس ورزش و موفقیت تیمهای ورزشی رابطه مثبت و معنا داری به دست آمد. مربیان و ورزشکاران اظهار داشتند، چنانچه مشاور روان شناس ورزش را در کنار خود احساس کنند، احتمال پیروزی تیمهای ورزشی در مسابقات وجود دارد.

واژگان کلیدی: نگرش، مشاور روان شناس ورزش، لیگ برتر، لیگ غیر برتر، موفقیت ورزشی

مقدمه

تواناییهای حرکتی پایه، تواناییهای جسمانی و مهارتهای حرکتی در سنین متفاوت قرار می دهد (۱۵، ۵، ۱۸). روان‌شناسان ورزشی با مطالعه ویژگیهای رفتاری، عاطفی و شخصیتی توانسته‌اند،

روان‌شناسی ورزشی زیرشاخه‌ای از علم روان شناسی است که حیطه فعالیت‌های خود را پیرامون مطالعه و گسترش راهبردهای یادگیری در ارتباط با

می‌توان گام مثبتی به شمار آورد. زیرا آنها به این نکته اشاره کردند که فقط ۳۷/۲ درصد از مربیان تصور کردند، خود به تنهایی قادرند نیازهای روانی ورزشکارانشان را برآورده کنند و فقط ۳۳/۳ درصد از ورزشکاران اظهار داشتند که نیازهای روانی آنها در طول فصل مسابقات برآورده می‌شود. سولیوان و هاج هم چنین نشان دادند که نزدیک به ۹۴/۳ درصد از مربیان فکر می‌کردند که ورزشکاران، عملکرد بهتری در مسابقات از خود نشان خواهند داد به شرطی که از خدمات روان‌شناس ورزش بهره‌جویند (۱۹). ورزشکاران در مطالعه اورلیک و پارتینگتون^۱ (۱۹۸۷) بیان کردند، زمانی احساس آرامش بیشتری می‌کنند که راهنمایی و مشاوره منظمی را مستقیماً هم از جانب مربی هم از جانب روان‌شناس ورزش دریافت کنند. آنها نشان دادند که چنانچه روان‌شناس ورزش درک درستی از نیازهای روانی ورزشکاران داشته باشد و بتواند اطلاعات لازم را به موقع در اختیار مربیان قرار دهد، آنگاه علم روان‌شناسی ورزشی به طور نظری و عملی سود خواهد برد (۱۴).

نتایج مطالعات نشان دادند که آماده کردن ورزشکاران از نظر روحی و روانی مهم‌ترین عامل موفقیت آنها در مسابقات حساس به شمار می‌رود (۱۰، ۹). پاین و هارود^۲ (۲۰۰۴)، اوتلی^۳ (۲۰۰۰) درباره مسائلی که مربیان ورزش علاقه دارند تا آنها را با روان‌شناس ورزش در میان بگذرانند، مطالعه کردند. مربیان از اطمینان نداشتن از عملکرد بازیکنان، سوء تعبیر بازیکنان از نقش مربیان، مشکلات شخصی و خودخواهی ورزشکاران، به

خدمت ارزنده‌ای به منظور آماده کردن تیمها برای شرکت در مسابقات ورزشی، کسب موفقیت و وفادار ماندن تماشاچیان نسبت به تیم مورد علاقه‌شان در اختیار مربیان و ورزشکاران قرار دهند. ورزشکارانی که در تیمهای ورزشی در مسابقات ملی، منطقه‌ای، المپیک و قهرمانی جهان شرکت می‌کنند، به آرامش روحی نیاز دارند تا بتوانند احساسات، هیجانها، اضطرابها، سرسختی خود در برخورد با بازیکنان تیم مقابل، داوران مسابقه و واکنشهای مثبت یا منفی تماشاگران کنترل کنند. به آسانی می‌توان شکلهای گوناگون هیجانها و اضطرابهای ناشی از برد یا باخت را در سیمای مربیان و ورزشکارانی که تصویر آنها مستقیماً از میدان ورزشی به وسیله رسانه‌ها به سراسر جهان پخش می‌شود، به وضوح مشاهده کرد.

اهمیت و جایگاه شرکت در این مسابقات به گونه‌ای است که اغلب مربیان، ورزشکاران و یا حتی تماشاگران قادر به کنترل احساسات و هیجانهای درونی خود نیستند و شاید تحت تأثیر آن رفتارهایی از خود بروز دهند که با انعکاس مطلوبی از جانب بینندگان مواجه نشوند. نتایج مطالعات بسیاری نشان می‌دهند که با حضور روان‌شناس ورزش ذی‌صلاح در کنار تیمهای ورزشی و جلب اعتماد مربیان و ورزشکاران با ارائه خدمات وی، از فشارهای روانی کاسته می‌شود و بر میزان موفقیت تیمها در فصل مسابقات می‌افزاید (۱، ۱۲).

سولیوان و هاج^۱ (۱۹۹۱)، جایگاه مشاور روان‌شناس ورزش را در نیوزلند مورد مطالعه قرار دادند. تقریباً تمام مربیان (۹۷/۶ درصد) و بیشتر ورزشکاران (۷۳/۸ درصد) علاقه مندی خود را در این مورد که یک روان‌شناس ورزش با آنها همکاری کند، ابراز داشتند. یافته‌های این دو پژوهشگر را

1. Sullivan and Hodge
2. Orlick and Partington
3. Pin and Harwood
4. Ottely

در حال حاضر، روان‌شناس ورزشی در کشورمان در مرحله گسترش خود قرار دارد. به نظر می‌رسد، تاکنون مطالعه‌ای که مستقیماً نگرش افراد ورزشی به ویژه مربیان و ورزشکاران را در مورد روان‌شناسی ورزشی و جایگاه خدماتی که مشاور روان‌شناس ورزشی می‌تواند از نظر روانی در اختیار مربیان و ورزشکاران قرار دهد، انجام نگرفته است. بنابراین، برای کاربرد مفاهیم روان‌شناسی ورزشی اجرای برخی تحقیقات در این زمینه لازم و ضروری است.

این تحقیق با این فرض آغاز شد که علاوه بر آمادگی جسمانی و آشنایی با تکنیکها آنچه می‌تواند برتری یک تیم را بر تیم دیگر در مسابقات لیگ نشان دهد، آمادگی روانی ورزشکار است که وی می‌تواند در طول فصل با انگیزه، اعتماد به نفس و سرسختی وارد عرصه مسابقات شود و از اضطراب و هیجان ناشی از فشارهای روانی خود بکاهد. بنابراین، هدف عمده این تحقیق بررسی این موضوع بود که مربیان و ورزشکاران لیگهای برتر و غیربرتر استان خوزستان در مورد روان‌شناسی ورزشی و خدماتی که یک روان‌شناس ورزشی می‌تواند از نظر روانی برای موفقیت ورزشی در اختیار مربی و ورزشکار قرار دهد، چه نگرشی دارند. از این رو، به منظور بررسی هدف تحقیق فرضیه‌هایی تدوین و آزمون شدند. متعاقباً درباره این فرضیه‌ها به تفسیر توضیح داده خواهد شد.

روش‌شناسی تحقیق

۲۰۶ مربی و ۷۱۴ ورزشکار از ۱۰ رشته ورزشی در لیگ‌های برتر و غیربرتر، به ترتیب جامعه‌های آماری مربیان و ورزشکاران را تشکیل دادند.

عنوان مسائل حساس اشاره کردند (۱۶، ۱۳). داناهاو، دیکنز، لیسر، کواسین و هاج، (۲۰۰۴) و اندرسون^۱، ون‌رولت و بروئر (۲۰۰۱) استفاده از علم روان‌شناسی و جایگاه روان‌شناسی ورزش را در تعیین موفقیت ورزشی با اهمیت یافتند (۲، ۷).

به طور کلی از نتایج این مطالعات می‌توان استنباط کرد که موفقیت تیمی برخلاف جایگاه که روان‌شناسی ورزشی و خدماتی که مشاور این رشته در تأمین نیازهای روانی مربیان و ورزشکاران در سایر کشورها دارد، علم روان‌شناسی ورزشی و خدمات آن در بهبود عملکرد ورزشی و موفقیت ورزشکاران در کشورمان سابقه چندانی ندارد. با این که اصول مبانی و علم روان‌شناسی سالهاست که در کلاسهای درس دانشگاه‌ها به دانشجویان تدریس می‌شود، تاریخچه شروع پرداختن به شاخه روان‌شناسی ورزشی را می‌توان به تأسیس دانشکده‌های تربیت بدنی و علوم ورزشی در کشورمان جستجو کرد. پیش از ربع قرن از تأسیس این مؤسسات علمی می‌گذرد، ولی تاکنون جایگاه روان‌شناسی ورزشی و خدماتی که کارشناسان این رشته می‌توانند در تأمین نیازهای روانی ورزشکاران در اختیار مربیان آنها قرار دهند، چندان شناخته شده نیست. روزه‌روز بر اهمیت کاربرد مبانی روان‌شناسی در آماده کردن تیمهای ورزشی به ویژه در لیگهای حرفه‌ای افزوده می‌شود، اما مطالعاتی که نگرش مربیان و ورزشکاران را در زمینه جایگاه روان‌شناسی ورزشی بررسی کند، به چشم نمی‌خورد. ویلی^۲ (۱۹۹۴) اداره موفقیت آمیز تیمهای ورزشی را مهارتی پیچیده می‌داند. وی ایجاد این احساس در بازیکنان که همه در موفقیت تیم سهیم هستند و تقویت مثبت می‌تواند به بهبود رفتار مطلوب ورزشکاران کمک کند، از جمله خدمات مشاور روان‌شناس ورزش ذکر می‌کند (۲۰).

1. Anderson et.al

2. Vealey

جدول ۱. شاخصهای آماری نمره نگرش درباره نقش مشاور روان‌شناس ورزشی مربیان و ورزشکاران لیگها

تعداد	حداکثر نمره	حداقل نمره	انحراف معیار	میانگین	شاخص آماری	
					گروه	
۵۰	۱۲۰	۴۰	۹/۵۵	۱۱۶/۸۹	لیگ برتر	مربیان
۵۰	۱۳۱	۶۳	۱۰/۸۸	۱۱۰/۹۰	لیگ غیربرتر	
۱۰۰	۱۳۱	۴۰	۱۰/۶۱	۱۱۳/۶۷	کل	
۵۰	۱۴۴	۴۲	۱۵/۷۶	۱۱۰/۷۸	لیگ برتر	ورزشکاران
۵۰	۱۴۸	۲۷	۱۵/۵۷	۱۱۲/۲۹	لیگ غیربرتر	
۱۰۰	۱۴۸	۲۷	۱۵/۶۰	۱۱۱/۵۵	کل	

معنادار گزارش شدند.

یافته‌های تحقیق

در این بخشی، ابتدا اندازه‌های مرکزی و پراکندگی نمره‌های مربوطه به نمونه‌های مورد تحقیق توصیف می‌شوند و سپس نتایج آزمون فرضیه‌ها مورد بحث قرار خواهند گرفت.

جدول ۱، میانگین انحراف معیار و سایر آماره‌های مربوط به نگرش مربیان و ورزشکاران را درباره جایگاه مشاور روان‌شناس ورزش نشان می‌دهد. همان طور که مشاهده می‌شود، تفاوت چندانی بین شاخصهای آماری مربوط به نگرش مربیان و ورزشکاران لیگهای برتر و غیربرتر در مورد جایگاه مشاور روان‌شناسی ورزش وجود ندارد.

وقتی از نگرش مربیان و ورزشکاران درباره رابطه خدمات مشاور روان‌شناس ورزش با کسب موفقیت ورزشی تیمها پرسیده شد، نتایج آماره‌های توصیفی به شرح جدول ۲ به دست آمد. با بررسی و مقایسه این آماره‌های توصیفی در مورد مربیان و ورزشکاران

از هر جامعه آماری، ۵۰ نفر به طور تصادفی ساده به عنوان نمونه انتخاب شد. به طور کلی، ۱۰۰ مربی و ۱۰۰ ورزشکار از ۱۰ رشته ورزشی در استان خوزستان در فصل مسابقات سال ۸۵-۱۳۸۴ برای بررسی هدفهای این تحقیق انتخاب شدند. برای بررسی نگرش مربیان و ورزشکاران از پرسشنامه نگرش سنج^۱ ساخته مارتین و همکارانش^۲ (۲۰۰۲) و از پرسشنامه موفقیت ورزشی ساخته دیودا و نیکولز^۳ (۱۹۹۲) به منظور بررسی موفقیت تیمهای ورزشی استفاده شد (۸، ۱۲).

در این تحقیق، اعتبار منطقی و محتوایی پرسشنامه نگرش سنج از نظر کارشناسان و متخصصان تربیت بدنی و علوم ورزشی مورد بررسی قرار گرفت (۵). علاوه بر این، از پرسشنامه ریسبرگ و مارتین^۴ (۱۹۹۷) به منظور بررسی اعتبار ملاکی پرسشنامه نگرش سنج نیز استفاده شد (۲۱). ضریب همبستگی این پرسشنامه‌ها برابر $r=0/95$ گزارش شد. ضمناً، از روش اعتبار سازه‌ای برای بررسی اعتبار پرسشنامه موفقیت ورزشی استفاده شد. مقدار این ضریب برابر $0/90$ گزارش شد. برای محاسبه پایایی مقیاس نگرش سنج و مقیاس موفقیت ورزشی از روش آلفای کرونباخ استفاده شد. این ضریبها برای این پرسشنامه‌ها به ترتیب برابر $r=0/85$ و $r=0/80$ به دست آمد. محاسبه همه ضریبها در سطح $P<0/05$

1. Sport Psychology Attitude Questionnaire
2. Martin et al
3. Duda and Nicholls
4. Wrisberg and Martin

جدول ۲. شاخصهای آماری نمره موفقیت ورزشی مربیان، ورزشکاران لیگ برتر و غیربرتر

تعداد	حداکثر نمره	حداقل نمره	انحراف معیار	میانگین	شاخص آماری	
					گروه	
۵۰	۶۳	۳۹	۵/۷۹	۵۳/۲۷	لیگ برتر	
۵۰	۶۳	۳۲	۷/۲۸	۵۰/۶۵	لیگ غیربرتر	
۱۰۰	۶۳	۳۲	۶/۷۴	۵۱/۸۴	کل	
۵۰	۶۴	۳۷	۷/۲۹	۵۱/۵۷	لیگ برتر	
۵۰	۶۳	۳۸	۶/۷۰	۵۱/۳۰	لیگ غیربرتر	
۱۰۰	۶۴	۳۷	۶/۹۶	۵۱/۴۳	کل	

جدول ۳. مقایسه میانگین نمره نگرش مربیان لیگهای برتر و غیربرتر درباره نقش مشاور روان شناس ورزش

گروه	تعداد	میانگین	انحراف معیار	درجه آزادی	مقدار t	سطح معناداری
مربیان لیگ برتر	۵۰	۱۱۶/۸۹	۹/۵۵	۹۸	۲/۸۳	۰/۰۰۶
مربیان لیگ غیربرتر	۵۰	۱۱۰/۹۰	۱۰/۸۸			

جدول ۴. مقایسه میانگین نمره نگرش ورزشکاران لیگهای برتر و غیربرتر درباره نقش مشاور روان شناس ورزش

گروه	تعداد	میانگین	انحراف معیار	درجه آزادی	مقدار t	سطح معناداری
مربیان لیگ برتر	۵۰	۱۱۰/۷۸	۱۵/۷۶	۹۸	-۰/۲۸۳	۰/۷۷۸
مربیان لیگ غیربرتر	۵۰	۱۱۲/۲۹	۱۵/۵۷			

لیگ برتر به دلیل حساس بودن بازی تیمها در سطح لیگهای برتر، نقش بیشتری برای مشاور روان شناس ورزش قائل بودند.

مقایسه مشابهی بین نگرش ورزشکاران لیگهای برتر و غیربرتر در قالب این فرضیه که "بین نگرش ورزشکاران لیگهای برتر و غیربرتر درباره جایگاه مشاور روان شناس ورزشی تفاوت وجود دارد. انجام شد. جدول ۴ نتایج بررسی این فرضیه را نشان می دهد. مقدار t برابر ۰/۲۸۳- گزارش شد که در سطح $p < 0/05$ معنادار نبود. بنابراین، ورزشکاران لیگهای برتر و غیربرتر تقریباً نگرش یکسانی در مورد نقش مشاور روان شناس ورزش داشتند.

ملاحظه می شود که تفاوت چندانی بین نگرش آنها در مورد جایگاه مشاور روان شناس ورزش و موفقیت تیمهای ورزشی وجود ندارد.

آزمون فرضیه ها

برای آزمون این فرضیه که بین نگرش مربیان لیگ برتر و غیربرتر درباره جایگاه مشاور روان شناس ورزش تفاوت وجود دارد، از آزمون t گروه های مستقل استفاده شد. مقدار $t = 2/830$ معنادار بود و نشان داد که بین نگرش مربیان لیگ برتر و غیربرتر تفاوت وجود دارد. به عبارت دیگر، با مقایسه میانگینهای نگرش دو گروه (جدول ۳)، مربیان

جدول ۵. مقایسه میانگین نمره نگرش مربیان و ورزشکاران درباره نقش مشاور و روان‌شناس ورزش

گروه	تعداد	میانگین	انحراف معیار	درجه آزادی	مقدار t	سطح معناداری
مربیان	۱۰۰	۱۱۳/۶۷	۱۰/۶۱	۱۹۸	۰/۵۵۸	۰/۵۷۸
ورزشکاران	۱۰۰	۱۱۱/۵۵	۱۵/۶۰			

جدول ۶. رابطه بین نگرش مربیان و ورزشکاران و موفقیت ورزشی

متغیر پیش بین	متغیر ملاک	نمونه (آزمودنی‌ها)	r	p	n
نگرش درباره نقش مشاور روان‌شناس ورزش	موفقیت ورزشی	کل آزمودنیها	۰/۳۸	۰/۰۰۰۱	۲۰۰
		مربیان	۰/۵۰	۰/۰۰۰۱	۱۰۰
		ورزشکاران	۰/۳۰	۰/۰۰۰۲	۱۰۰

نگرش مربیان و ورزشکاران به طور جداگانه نشان می‌دهند، از جدول فوق استخراج کرد. به بیان دیگر، بین افزایش اعتقاد به جایگاه مشاور روان‌شناس ورزش و موفقیت تیمهای ورزشی رابطه مثبتی وجود دارد. به بیان دیگر، چنانچه مربیان و ورزشکاران نیز روان‌شناس ورزش را در کنار اعضای تیم احساس کنند، احتمال اینکه در مسابقات موفقیت بیشتری کسب کنند، وجود دارد.

بحث و نتیجه گیری

این روزها، با توجه به علاقه‌ای که مربیان و ورزشکاران لیگهای ورزشی کشورمان نسبت به استفاده از خدمات روان‌شناس ورزش به ویژه در مسابقات تیمهای حرفه‌ای اظهار می‌دارند، هدف این تحقیق را بررسی نگرش مربیان و ورزشکاران لیگهای برتر و غیربرتر درباره جایگاه مشاور روان‌شناس ورزش و نقشی که حضور و خدمات وی می‌تواند در موفقیت تیمهای ورزشی ایفا کند، تشکیل داد. علاوه بر این، مقایسه بین نگرش مربیان از یک طرف و ورزشکاران این لیگها از طرف دیگر درباره جایگاه خدمات روان‌شناس ورزش، هدف

ضمناً، برای آگاهی و مقایسه نگرش مربیان و ورزشکاران درباره جایگاه خدمات مشاور روان‌شناس ورزش، این فرضیه که «بین نگرش آنها تفاوت وجود دارد» مورد آزمون قرار گرفت. جدول ۵ نتایج تحلیل یافته‌های این فرضیه را نشان می‌دهد. مقدار $t=0/558$ محاسبه شده در مقایسه با مقدار بحرانی در سطح $p < 0/05$ معنادار گزارش نشد. به بیان دیگر، ضمن اینکه هر دو گروه بر اهمیت مشاوره و روان‌شناس ورزش تأکید داشتند، نگرش یکسانی درباره نقش روان‌شناسی ورزش داشتند.

علاوه بر آزمون فرضیه‌های گفته شده، هدف دیگر این تحقیق نیز آزمون این فرضیه بود که «بین نگرش مربیان، ورزشکاران لیگهای برتر و غیر برتر درباره خدمات مشاور روان‌شناس ورزش با موفقیت ورزشی تیمها» رابطه مثبت وجود دارد. همان طور که جدول ۶ نشان می‌دهد، بین نگرش کل آزمودنیها (مربیان و ورزشکاران) درباره جایگاه مشاور روان‌شناس ورزش با موفقیت ورزشی مقدار $r=0/38$ به دست آمد که رابطه مثبت و مستقیم و در سطح $P < 0/05$ معناداری بود. می‌توان سایر ضریبهای همبستگی را که رابطه‌های معناداری بین

دیگر این تحقیق بود.

نتایج نشان دادند که بین نگرش مربیان لیگ برتر و غیر برتر درباره جایگاه و خدماتی که مشاور روان شناس ورزش می تواند فراهم آورد، تفاوت وجود دارد. بنابر این، مربیان لیگ برتر در مقایسه با مربیان لیگهای غیر برتر، اهمیت بیشتری برای استفاده از خدمات روان شناس ورزش قائل هستند. این نتایج را شاید بتوان چنین تبیین کرد، چون مربیان تیمهای لیگ برتر که عمدتاً از مربیان حرفه‌ای تشکیل می شوند و به نظر می رسد که گواهینامه درجه یک مربیگری دارند، بیش از حد در معرض قضاوت صاحبان باشگاههای ورزشی، رسانه‌ها و تماشاگران قرار دارند. این قبیل انتظارات از آنها سبب می شود که این مربیان برای کسب نتیجه مطلوب، تحت فشارهای روانی بیشتری نسبت به مربیان لیگهای دسته‌های پایین تر قرار بگیرند. بنابراین، شاید به این دلیل است که مربیان تیمهای لیگ برتر نسبت به مربیان لیگهای دسته دومی (لیگ غیر برتر) احساس نیاز بیشتری به استفاده از خدمات مشاور روان شناس ورزشی برای مقابله و کاهش این قبیل فشارهای روحی داشته باشند. شاید دلیل دیگر این تفاوت را بتوان به شرکت مربیان لیگهای برتر در کلاسها و دوره‌های تخصصی برای کسب درجه عالی مربیگری نسبت داد. چون پیشرفت در سطوح بالاتر مربیگری در ورزش به افزایش کارایی و عملکرد مطلوب مربیان، آشنایی آنها با اصول تمرین و ویژگیهای رفتاری ورزشکاران نیاز دارد، بنابراین دور از انتظار نیست که مربیان لیگهای دسته‌های برتر، نگرش مثبت تری در مورد به کار گرفتن خدمات مشاور روان شناس ورزش از خود نشان دهند، در صورتی که هر دو گروه از مربیان وجود مشاور روان شناس ورزش را در کنار بازیکنان از نظر دور نداشتند.

مطالعات مشابهی که نگرش مربیان و ورزشکاران را در ایران بررسی کند، به ندرت انجام شده است. ولی نتایج این تحقیق با یافته‌های سولیوان و هاچ (۱۹۹۱) هماهنگی دارند. آنها نیز تحقیقی درباره نگرش مربیان و ورزشکاران در کشور نیوزیلند انجام دادند. مربیان تیمهای ملی و ورزشکاران نخبه نیوزیلندی نشان دادند، خدماتی را که مشاور روان شناس در اختیار آنها قرار میدهد در تشخیص برخی از مشکلات تیمی بسیار موثر است.

در تبیین فرضیه دیگر تحقیق مبنی بر اینکه ورزشکاران لیگهای برتر و غیر برتر هر دو استفاده از خدمات روان شناس ورزش را ضروری می دانند، نتایج آزمون این فرضیه نیز نشان دادند که بین دیدگاه آنها تفاوتی مشاهده نشد، ولی هر دو دسته از ورزشکاران بر اهمیت خدمات روان شناس ورزش تأکید داشتند. در تبیین این یافته می توان چنین نتیجه گرفت، با توجه به تأثیری که ویژگیهای شخصیتی ورزشکاران بر سطح، سرعت و نوع عملکرد آنها در میدان ورزشی دارد، ورزشکاران در هر سطحی که باشند برای کاهش فشارهای روانی و عملکرد مطلوب در زمین بازی و جلب نظر مربیان و تماشاگران احساس می کنند که به خدمات روان شناس ورزش بیش از اندازه نیاز دارند. اندرسون و همکارانش (۲۰۰۴)، گنتر و همکارانش (۲۰۰۴)، داناهاو و همکارانش (۲۰۰۴) و پارکر و چلست (۱۹۹۶) نیز در مطالعات خود به نتایج مشابهی دست یافتند (۱، ۹، ۷، ۱۷). بنابراین، ورزشکاران لیگ برتر ولیگ غیر برتر نگرش یکسانی در این زمینه ابراز داشتند.

نتایج مقایسه نگرش مربیان و ورزشکاران نشان

1. Parker and Gelset

ورزشکاران به خود، بی احترامی به قوانین، کنترل احساسات، خود خواهی و مشکلات شخصی. به طور کلی، بررسی نتایج این مطالعات نشان می‌دهند، بین خدماتی که مشاور روان‌شناس ورزش در اختیار مربیان و ورزشکاران قرار می‌دهد با موفقیت ورزشی آنها ارتباط و همبستگی وجود دارد. در پژوهش سولیوان و هاچ (۱۹۹۱) مربیان روان‌شناس ورزشی، خدمات مشاور روان‌شناس ورزش را یکی از مهم‌ترین عامل‌های موفقیت رتبه‌بندی کردند (۱۹).

در نهایت، پس از اینکه نتایج این تحقیق و یافته‌های دیگران، لزوم استفاده از خدمات روان‌شناس ورزش را پیشنهاد می‌کنند، تحقیق این سؤال را پیش روی محققان برای مطالعات آینده قرار می‌دهد که مشاور روان‌شناس ورزش باید چه ویژگی‌هایی داشته باشد تا از عهده وظایف خود برآید؟ چنین به نظر می‌رسد که مشاوران باید اطلاعات و مهارت‌های لازم را در سطح کارشناسی یا کارشناسی ارشد زیر نظر استادان و متخصصان گروه روان‌شناسی ورزشی دانشکده‌های تربیت بدنی و علوم ورزشی کسب کنند تا بتوانند از عهده وظایف و رساندن خدمات روانی به مربیان و ورزشکاران برآیند. همان‌طور که **مارتین و هاچ**^۱ (۱۹۹۱) پیشنهاد کردند، هر چه مشاور روان‌شناس ورزش بتواند دانش نظری و مهارت‌های عملی خود را بیشتر پرورش دهد، اعتماد بین مربیان و ورزشکاران به خدمات وی نیز افزایش می‌یابد. با بالا رفتن اعتقاد و اعتماد به جایگاه مشاور روان‌شناس ورزش، موفقیت ورزشی نیز افزایش می‌یابد (۱۱).

دادند که هر دو بر لزوم خدمات روان‌شناس ورزش تأکید دارند و تفاوت معناداری بین نگرش آنها وجود ندارد. در تبیین این فرضیه می‌توان چنین بیان کرد، مشکلاتی را که هم مربیان و هم ورزشکاران کراراً گزارش کردند، عبارتند از اضطراب مسابقه، کنترل فشارزاهای تمرکز و دقت، اطمینان نداشتن و ترس از باخت. با توجه به نگرانیهای مشترکی که بین مربیان و ورزشکاران وجود دارد، شاید وجود مشاور روان‌شناس ورزش بتواند به مربیان و ورزشکاران در کاهش فشارهای روانی و رسیدن به نتیجه مطلوب مؤثر باشد. این نتایج با یافته مطالعات سولیوان و هاچ (۱۹۹۱) و او تلی (۲۰۰۰) نیز هم‌هنگی دارند (۱۹، ۱۳).

رابطه بین خدماتی که روان‌شناس ورزش می‌تواند در اختیار مربی و ورزشکاران قرار می‌دهد و موفقیت ورزشی که تیم‌های برتر کسب می‌کنند، بررسی شد. یافته‌های این فرضیه نشان دادند که بین دو دیدگاه مربیان و ورزشکاران رابطه مثبت و معناداری وجود دارد. بنابراین، شاید بتوان در مورد این یافته چنین بیان کرد که با کاهش اضطراب، جلوگیری ترس از شکست، پیدا کردن اعتماد به نفس و کنترل هیجان با کمک روان‌شناس ورزش، بازیکنان آسان‌تر شاهد موفقیت‌های ورزشی باشند. مطالعات زیادی در کشورهای دیگر انجام شده‌اند، در مورد جایگاه روان‌شناسی مربیگری و خدماتی که مشاور روان‌شناس ورزش، می‌تواند در اختیار مربیان و ورزشکاران در زمینه‌های گوناگون به عنوان مسائل حساس در روان‌شناسی ورزشی قرار دهد از جمله شناسایی عامل‌های فقدان اطمینان

1. Martin and Hodge

منابع

1. Anderson, A., Miles., Robinson, P. & Mahoney, C. (2004) . Evaluating the athlete's perception of the sport psychology effectiveness. *Psychology of Sport and Exercise*. 5 (3) : 255-277.
2. Anderson, M. B., Van Roalte, J. L. & Brewer, B. W. (2001) . Sport psychology service delivery. *Psychology Research* 32 (1) : 12-183.
3. Brook, J. & Bull, S. J. (1991) . Perception of the sport psychologist by female athletes. File:// A:\ Entrez y. 20 Pub Med. htm
4. Brook, J. E. & Bull, S. J. (2001) . Derogation of student female athletes who consultant with a sport psychologist. *Journal of Science Medical Sport* 4 (1) : 30-47
5. Baumgartner, T. A. & Jackson, A. S. (1991) . Measurement and evaluation in physical education and exercise science. WM. C. Brown Publisher
6. Dickens, D. B. , Covassin, L. K. & Miller, H. A. (2004) . Improving athletes' perceptions of sport psychology consultants as a controlled evaluation of two interview methods. *Behavior Modification* .28 (2): 182-193.
7. Donahue, B., Dickens, Y., Lancer, K., Covassin, T. & Hash, A. (2004) . Improving athletes' perceptions of sport psychology consultant as a controlled evaluation of two interview methods. *Behavior Modification*. 28 (2) : 182-193
8. Duda, J. L. & Nichols, J. G. (1992) . Dimension of achievement motivation in school work and sport. *Journal of Educational Psychology*. 84: 290-299.
9. Gentner, N. B. , Fisher, L. A. & Wrisberg, C. A. (2004) . Athletes' and coaches' perceptions of sp(ort psychology services offered by graduate students at one NCAA Division 1 university. File:// A:\ Entrez Pub Med. 6. htm 94,1: 213-216
10. Gould, D., Hodge, K., Peterson, K. & Petlinchhoff, L. (1987) . Psychology foundations of coaching. *The Sport Psychologist*. 1: 293-308.
11. Martin, S. B. & Hodge, K. D. (1991) . Athlete's psychology skills and attitudes toward seeking sport psychology consultation. 11: 201-218.
12. Martin, S. B., Bellman, M., Laval lee, D. & Page, S. J. (2002) . Development and psychometric evaluation of the sport psychology attitudes. Revised Form: A multiple group investigation. *The Sport Psychologist*. 10: 272-290.
13. Ottely, E. (2000) . Knowledge attitude and perceptions of selected Trinidad and Tobago coaches and athletes regarding sport psychology consultation. *Dissertation Abstract* 61 (3) : 932-933.
14. Orlick, T. Partington, J. (1987) . The sport psychology consultant. Analysis of critical components as viewed by Canadian Olympic athletes. *The Sport Psychologist*. 1: 128 135.
15. Oxedine, B. J. (1968) . Psychology of motor learning. New Jersey: Englewood. Prentice-Hall
16. Pain, M. A. & Harwood, C. G. (2004) . Knowledge and perception of sport psychology within English soccer. *Journal of Sport Science*. File://A:\ Entrez Pub Med. Htm. 9: 813-826.
17. Parker, M. & Gelest, A. (1996) . Applied psychology consultation and research. Psychological skills training with collegiate swimmers. *Dissertation Abstract International*. 57 (9) : 245-246.
18. Singer, N. R. (1968) . Motor learning and human performance. Applied to physical education skills. The Macmillan CO: Collier- Macmillan Limited
19. Sullivan, J. & Hodge, K. D. (1991) . A survey of coaches and athletes about sport psychology in New Zealand. *The Sport Psychologist*. 5: 140-151.
20. Vealy, R. S. (1994) . Current status and prominent issues in sport psychology. *Medical Science of Sport Exercise*. 26 (4) : 495-502.
21. Wrisberg, C. A. & Martin, S. B. (1997) .Athletes attitudes toward seeking sport psychology consultation questionnaire (AATSSPCQ) . *The Sport Psychologist*. 11: 201-218.